

**UCHWAŁA Nr / /2025
Rady Powiatu w Zamościu
z dnia 2025 roku**

**w sprawie przyjęcia
Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
na lata 2026-2035**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2025 poz. 1684) w związku z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 913 z późn. zm.) Rada Powiatu w Zamościu uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2035, którego treść stanowi załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Zamościu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Zamościu
Monika Bergiel
mgr Monika Bergiel

RADCA PRAWNY
mgr Wiesław Cielieński
LbCh 427

Uzasadnienie

Przyjęcie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych stanowi wykonanie art. 35a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zobowiązującej jednostki samorządu powiatowego do opracowania i realizacji, zgodnych z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych - powiatowych programów działań w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej, zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2035 jest dokumentem służącym realizacji założeń polityki społecznej w Powiecie Zamojskim. Program jest komplementarny ze strategiami i programami dotychczas realizowanymi w powiecie, zakłada kontynuację dotychczas realizowanych zadań oraz wyznacza nowe obszary do realizacji. Założenia i cele programu uwzględniają specyfikę potrzeb adresatów programu oraz ich otoczenia, chronią przed marginalizacją, stwarzają warunki do rozwoju, motywują do aktywności oraz urzeczywistniają zasadę wyrównywania szans i integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym.

Biorąc powyższe pod uwagę podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

Projekt uchwały został pozytywnie zaopiniowany przez Powiatową Społeczną Radę do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Zamościu
mgr Monika Bergiel

RADCA PRAWNY
mgr Włodzisław Gajewski
LWCH 127

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr/...../2025
Rady Powiatu w Zamościu
z dnia 2025 roku

***POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2026-2035***

SPIS TREŚCI

1. Wstęp

2. Diagnoza i ocena sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie zamojskim

3. Cel programu

4. Finansowanie oraz Monitorowanie Programu

1. WSTĘP

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uznaje, że osoby niepełnosprawne czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

1. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
2. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
3. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
4. nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
5. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
6. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
7. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
8. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,
9. posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,

10. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzając, iż powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

Uwzględniając potrzebę realizacji zasady równości szans osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz tworzenia polityki zatrudnienia tych osób mającej na celu rehabilitację zawodową i społeczną Sejm uchwalił ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Według ustawy osobą niepełnosprawną jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie. Orzeczenie o niepełnosprawności to dokument, który potwierdza, że dana osoba jest niepełnosprawna. Jest to dokument imienny — wydawany dla jednej, konkretnej osoby.

Od 1 stycznia 1998 r. podstawą do uznania za osobę niepełnosprawną jest:

- orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, które wydaje miejski, powiatowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności;
- orzeczenie o częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy albo orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji, które wydaje Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Orzeczenia innych organów wydane przed 1998 rokiem (np. orzeczenie KRUS lub orzeczenie służb mundurowych) traktowane jest na równi z odpowiednim orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, o ile jest ono nadal ważne. Może tak być, gdy orzeczenie z tamtego okresu jest wydane na stałe.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji (...) do zadań powiatu należy realizacja:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych, realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomoc Rodzinie w Zamościu poprzez:

- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

- dofinansowanie do likwidacji barier technicznych,
- dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się,
- dofinansowania do zakupu środków ortopedycznych i przedmiotów pomocniczych,
- dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
- dofinansowanie do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekuna w turnusie rehabilitacyjnym,
- dofinansowanie kosztów działalności WTZ,
- realizacja programów ogłaszanych przez PFRON – „Aktywny samorząd”, „Program wyrównywania różnic między regionami III”.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych realizowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu poprzez:

- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich przeszkolenie oraz przekwalifikowanie,
- przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej, albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
- szkolenia osób niepełnosprawnych.

Realizowane zadania Powiatu Zamojskiego względem osób niepełnosprawnych są ujęte w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2026-2035 oraz w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2026-2035.

Program ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych, wspierać i umacniać ich prawa, eliminować wszelkie przejawy dyskryminacji oraz przyczynić się do stworzenia osobom niepełnosprawnym warunków umożliwiających godne i możliwie pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Skuteczną realizację tego celu mają zapewnić planowane, konkretne działania poprzez dofinansowanie ze środków PFRON konkretnych zadań, na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Zamojskim na lata 2026-2036 ukierunkowany jest na minimalizowanie oraz rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych, a także wzmacnianie ich poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa w celu wspomaganie prowadzenia samodzielnego i niezależnego życia. Stworzenie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych jest niezbędne do osiągnięcia celu głównego, jakim jest zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły one w pełni korzystać ze wszystkich sfer życiowych.

2. DIAGNOZA I OCENA SYTUACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE ZAMOJSKIM.

Zdiagnozowanie skali występowania zjawiska niepełnosprawności jest trudnym procesem, ze względu na brak aktualnych danych.

Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem według stanu na dzień 31 marca 2021 r. wynosiła 5,4 mln. i stanowiła 14,3% ludności kraju wobec 12,2% w 2011 r. oraz 14,3% w 2002 r. Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 45,1% wobec 54,9% dla kobiet. Osoby legitymujące się prawnym potwierdzeniem niepełnosprawności tj. posiadające orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność wydane przez organ do tego uprawniony (np. Zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności, ZUS, KRUS, MON, MSWiA,) stanowiły 63,7% zbiorowości (3 471 193 osób). Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (jednocześnie) wynosiła 2 015 304 osób, tylko prawnie – 1 455 889 osób, tylko biologicznie – 1 976 355 osób.

Osoby niepełnosprawne biologicznie zostały zdefiniowane jako osoby, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia o niepełnosprawności. Rozróżniano 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich tych przypadkach niemożność wykonywania ww. czynności musiała trwać lub przewidywano jej trwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy.

W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych zwiększyła się o 750,5 tys., tj. o 15,98%, zaś liczba osób niepełnosprawnych prawnie zwiększyła się o 337,7 tys., tj. o 10,78%. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie zwiększyła się o 410,8 tys., tj. o 26,24%.*

*Dane opracowane ze strony: <https://niepelnosprawni.gov.pl/baza-wiedzy/niepelnosprawnosc-w-liczbach/dane-demograficzne/>

Dane ze spisu powszechnego dotyczące Powiatu Zamojskiego przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 1. Osoby niepełnosprawne prawnie i niepełnosprawne tylko biologicznie.

	Osoby niepełnosprawne prawnie	Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie
	8546	8612
razem	17158	

Tabela nr 2. Osoby niepełnosprawne prawnie.

Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	Osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	Razem
3047	3124	1868	507	8546

Tabela nr 3. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności całkowite	Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności poważne	Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności umiarkowane	Razem
238	1836	6538	8612

Z powyższych danych wynika, że liczba osób niepełnosprawnych w całym społeczeństwie Powiatu Zamojskiego jest znacznie większa, niż ta widoczna np. w statystkach orzecznictwa; nie wszystkie osoby wnioskuje o otrzymanie orzeczenia tj. dokumentu poświadczającego stan niepełnosprawności.

Dane z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności dla Powiatu Zamojskiego przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 4. Liczba wniosków złożonych o wydanie orzeczenia przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu w latach 2022-2024.

Lata	Wnioski osób po 16 r. ż.	Wnioski osób do 16 r. ż.	Razem
2022	1218	129	1347
2023	1347	179	1526
2024	1921	194	2115

Liczba osób wnioskujących o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności wzrasta. Szczególnie dużą liczbę wniosków zauważa się w przypadku osób powyżej 16 r. ż.

Tabela nr 5. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zamościu wg stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 r.ż.

Rok	Stopień niepełnosprawności				Płeć
	Znaczny	Umiarkowany	Lekki	Razem	kobieta
2022	458	399	199	1056	457
2023	526	477	203	1206	630
2024	687	567	228	1482	821

Tabele ukazują, iż co roku wzrasta liczba osób niepełnosprawnych prawnie, zarówno kobiet jak i mężczyzn. Najwięcej osób niepełnosprawnych orzeczono ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Tabela nr 6. Liczba orzeczeń wydanych w latach 2022-2024 dla osób do 16 r. ż.

Rok	Liczba orzeczeń	kobieta	mężczyzn
2022	110	40	70
2023	153	53	100
2024	163	49	114

W przypadku osób niepełnosprawnych poniżej 16 r.ż. corocznie wrasta liczba osób niepełnosprawnych w tym więcej osób płci męskiej.

Tabela nr 7. Przyczyny wydania orzeczenia dla osób do 16 r. ż.

Rodzaj niepełnosprawności	2022	2023	2024	Razem
01-U – upośledzenie umysłowe;	6	13	4	23
02-P – choroby psychiczne;	7	6	9	22
03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;	8	14	20	42
04-O – choroby narządu wzroku;	2	2	2	6
05-R – upośledzenie narządu ruchu;	7	17	8	32
06-E – epilepsja;	6	8	8	22
07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;	9	11	15	35
08-T – choroby układu pokarmowego;	5	2	2	9
09-M – choroby układu moczowo-płciowego;	2	3	5	10
10-N – choroby neurologiczne;	12	15	12	39
11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;	17	17	26	60
12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.	29	45	52	126

Najwięcej osób otrzymało orzeczenie z powodu 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe, następnie z powodu inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego. Najmniej wydanych orzeczeń z powodu 04-O - choroby narządu wzroku.

Tabela nr 8. Przyczyny wydania orzeczenia dla osób powyżej 16 r.ż.

Rodzaj niepełnosprawności	2022	2023	2024	Razem
01-U – upośledzenie umysłowe;	28	18	19	65
02-P – choroby psychiczne;	67	82	115	264
03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;	30	30	38	98
04-O – choroby narządu wzroku;	31	24	21	76
05-R – upośledzenie narządu ruchu;	238	299	347	884
06-E – epilepsja;	8	4	12	24
07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;	168	205	243	616
08-T – choroby układu pokarmowego;	47	48	55	150
09-M – choroby układu moczowo-płciowego;	90	95	111	296
10-N – choroby neurologiczne;	281	308	341	930
11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;	59	86	166	311
12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.	9	7	14	30

Osoby powyżej 16 r.ż. najczęściej były orzekane z powodu chorób neurologicznych, następnie z powodu upośledzenia narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia.

Tabela nr 9. Powody ubiegania się w latach 2022-2024 o uzyskanie orzeczenia.

Powody ubiegania się o uzyskanie	2022	2023	2024	Razem
orzeczenia dla celów				
1. odpowiedniego zatrudnienia	177	185	229	591

2. szkolenia	1	3	1	5
3. uczestnictwa w terapii zajęciowej	18	14	14	46
4. konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	158	185	168	511
5. korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych)	238	303	585	1126
6. korzystania z karty parkingowej (art. 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym)	89	104	152	345
7. korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	188	170	253	611
8. uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego	237	236	374	847
9. uzyskania przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego,	97	120	82	299
10. zamieszkiwania w oddzielnym pokoju (art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych)	1	1	0	2
11. uzyskania przez opiekuna urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	1	0	0	1
12. korzystania z innych ulg (jakich?)	13	26	63	102

Powodami ubiegania się o orzeczenia, jakie wskazywały osoby we wnioskach to w znacznej przewadze nad innymi powodami była możliwość korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych), następnie możliwość uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Osoby niepełnosprawne w Powiecie Zamojskim, szczególnie na wsi w pełni nie uczestniczą w życiu społecznym. Wynika to szczególnie z uwarunkowań obyczajowych, uprzedzeń społecznych, słabości otoczenia instytucjonalnego, które nie zapewnia tym osobom i ich rodzinom niezbędnego wsparcia. Codziennie osoby niepełnosprawne napotykać na różnego rodzaju bariery w budynkach użyteczności publicznej i we własnych domach. Są to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające poruszanie się np. schody, brak przystosowanej odpowiednio łazienki

lub niewłaściwe w niej usytuowanie urządzeń sanitarnych, wąskie drzwi, wysokie progi. Eliminowanie tych barier z życia osoby niepełnosprawnej bardzo często decyduje o jej powodzeniu w rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej.

Bariery architektoniczne i komunikacyjne powodują, że osoby niepełnosprawne nie mogą korzystać z powszechnie dostępnych dóbr i usług. Utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego, rehabilitacji, edukacji i zatrudnienia ogranicza szanse rozwoju osobistego i społecznego. Niskie dochody uniemożliwiają korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Nie bez znaczenia jest również problematyka dzieci i młodzieży niepełnosprawnej od chwili urodzenia do ukończenia nauki. Na tej płaszczyźnie widać wyraźny brak zabezpieczenia potrzeb w zakresie wczesnej interwencji.

Niepełnosprawni mają również problemy psychologiczne i społeczne, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych. W celu likwidowania różnego rodzaju barier realizowano dofinansowanie na poszczególne zadania, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 10. Dofinansowanie udzielone osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu w latach 2022-2024 na następujące zadania:

Zadania	2022	2023	2024
Likwidacja barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych	402 057,00	326 640,00	426 818,38
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	741 132,00	951 770,00	1 306 540,18
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny	27 786,00	29 031,20	48 939,20
Uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	141 040,00	208 739,00	213 990,43
Sport, kultura, rekreacja i turystyka	43 237,00	63 787,80	74 022,22
Warsztaty Terapii Zajęciowej	5 023 224,00	5 722 204,00	6 537 024,00

Zauważa się, że środki jakie otrzymywał powiat z PFRON, były każdego roku coraz większe, dzięki czemu zaspokajane były potrzeby osób niepełnosprawnych. Najwięcej środków przeznaczono na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Ponadto realizacja programów: „Program wyrównywania różnic między regionami III” oraz „Aktywny samorząd” umożliwiła rozszerzenie działań Powiatu Zamojskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania	2022	2023	2024
„Aktywny samorząd”	332 196,47	462 988,84	525 423,73
„Program wyrównywania różnic między regionami III”	480 000,00	707 900,00	911 304,00
„Samodzielność-Aktywność-Mobilność!”- Mieszkanie dla absolwenta	0,00	12 297,60	20 905,92

Pomoc instytucjonalną dzieciom z niepełnosprawnością świadczy Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu. Poradnia wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. Poniższa tabela przedstawia dane statystyczne dotyczące wydawanych orzeczeń.

Tabela nr 11. Liczba i rodzaj orzeczeń wydanych przez poradnię w latach 2022-2023

Lp.	Rodzaj niepełnosprawności	ilość
1	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na Zespół Aspergera,	36
2	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu znacznym	2
3	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym	29
4	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na afazję,	24
5	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na lekki stopień niepełnosprawności intelektualnej	139
6	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na słabe słyszenie	17
7	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na słabe widzenie	3
8	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność ruchową	17
9	orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm	83
10	Razem	350

Wsparcie środowiskowe na terenie powiatu zamojskiego świadczą ośrodki: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krasnobrodzie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczepieszynie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwierzyńcu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Adamowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowcu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarowie Osadzie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łabuniach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miączynie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nieliszu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radecznicy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sitnie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skierbieszowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Zamościu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sułowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zamościu.

Formy pomocy, jakie świadczą Ośrodki to: zasiłki stałe, zasiłki okresowe przyznane z powodu niepełnosprawności, usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami, specjalistyczne usługi opiekuńcze finansowane z zadań własnych, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, opieka wytchnieniowa, asystent osoby niepełnosprawnej, dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji.

Instytucje funkcjonujące na terenie powiatu zamojskiego, zapewniające osobom niepełnosprawnym opiekę i rehabilitację : Warsztat Terapii Zajęciowej w Dominikanówce, Warsztat Terapii Zajęciowej w Zwierzyńcu, Warsztat Terapii Zajęciowej w Rozłopach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Komarowie-Osadzie z siedzibą w Wolicy Brzozowej, Warsztat Terapii Zajęciowej w Lipinie Starej, Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Krasnobrodzie, Środowiskowy Dom Samopomocy „Krok dalej” w Białobrzegach, Środowiskowy Dom Samopomocy im. Ofiar Pacyfikacji w Sochach, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczepieszynie, Dom Pomocy Społecznej im. św. Siostry Faustyny w Krasnobrodzie dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych fizycznie, Dom Pomocy Społecznej w Majdanie Wielkim dla osób przewlekle psychicznie chorych /mężczyzn/, Dom Pomocy Społecznej w Ruskich Piaskach dla osób przewlekle psychicznie chorych /kobiet/, Dom Pomocy Społecznej „Pod Modrzewiami” w Szczepieszynie dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Ponadto wsparcie i opiekę osoby niepełnosprawne mogą uzyskać w Centrach Opiekuńczo Mieszkalnych (COM). Działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, której celem jest udzielanie pomocy psychologiczno -pedagogicznej dzieciom od momentu urodzenia i młodzieży oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom, opiekunom prawnym i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym:

diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie dzieciom i młodzieży, rodzicom i opiekunom prawnym bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, realizowanie zadań profilaktycznych.

Wspieraniem, a także niesieniem wszechstronnej pomocy osobom niepełnosprawnym, ich rodzinom i opiekunom w celu wyrównywania szans w dostępie do edukacji, rehabilitacji, zatrudnienia oraz integracji ze społecznością lokalną w powiecie zamojskim zajmuje się kilkanaście działających organizacji pozarządowych. Są to między innymi : Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za Krokiem”, Stowarzyszenie Ruch Osób Niepełnosprawnych „FENIKS”, Stowarzyszenie Kobiet po Leczeniu Raka Piersi „AMAZONKI”, Polskie Towarzystwo Społeczno – Sportowe „Sprawni Razem”, Polski Związek Niewidomych, Okręg Lubelski dla Koła PZN Zamość – Powiat, Zamojskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Zamościu, Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość i Nadzieja” w Dominikanówce, Stowarzyszenie „Tworzymy Razem Marzenia” w Lipinie Starej, Stowarzyszenie „w Dobrej Wierze” w Wolicy Brzozowej, Stowarzyszenie „Uśmiech” w Zwierzyńcu.

W ramach opieki zdrowotnej na terenie powiatu funkcjonuje: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczepieszynie, Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Radecznicy, Samodzielne Publiczne Sanatorium Rehabilitacyjne im. Janusza Korczaka w Krasnobrodzie.

REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Do realizacji powyższego celu, niezbędne jest dokonanie oceny zdolności do pracy, w szczególności przez:

- przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności,
- ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań,
- prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz

umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia,

- przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia,
- dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie,
- określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy.

Rehabilitacja zawodowa zajmuje się przywróceniem zdolności do aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. Możliwość zarobkowania oraz twórczego działania są naturalną potrzebą człowieka. Rolą rehabilitacji zawodowej jest więc zrealizowanie tego postulatu poprzez naukę zawodu możliwego do wykonywania przy panującej dysfunkcji osoby niepełnosprawnej. Może to być preorientacja zawodowa, czy kształcenie dzieci i młodzieży od podstaw w zakresie pracy zawodowej. Rolą rehabilitacji zawodowej będzie też odpowiednie przystosowanie stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, tworzenie warunków pracy chronionej. Na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu wskazać można, iż osoby niepełnosprawne z powiatu zamojskiego zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w strukturze osób niepełnosprawnych z powiatu zamojskiego dominowały osoby bezrobotne, które w badanym okresie stanowiły od 84,4% do 88,6%. W tej grupie zdecydowanie przeważały osoby posiadające lekki (od 66,7% do 71,9% ogółu niepełnosprawnych) oraz umiarkowany (od 25,8% do 32,2% ogółu niepełnosprawnych) stopień niepełnosprawności.

Tabela nr 12. Liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim bez doświadczenia zawodowego w ujęciu liczbowym i procentowym w latach 2021-2024.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
osoby bezrobotne bez doświadczenia zawodowego	1080	963	912	880
%	28,9	29,0	28,4	27,5

Źródło: sprawozdania PUP Zamość

Tabela nr 13. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Bezrobotni	177	176	178	130
Poszukujący pracy	27	23	23	24
Ogółem	204	199	201	154

Źródło: sprawozdania PUP.

Tabela nr 14. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie zamojskim w latach 2021 – 2024 z podziałem na stopień niepełnosprawności.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Bezrobotni ogółem	177	176	178	130
Znaczny	2	4	4	2
Umiarkowany	57	54	46	37
Leki	118	118	128	91
Poszukujący pracy ogółem	27	23	23	24
Znaczny	4	5	5	5
Umiarkowany	15	14	13	15
Leki	8	14	5	4

Źródło: sprawozdania PUP Zamość

CEL PROGRAMU

Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączanie się lub całkowity powrót do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym zapobiegając marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Lp.	Działania	Realizator	Termin realizacji	Wskaźniki	Finanse
1.	Dofinansowanie wniosków z zakresu rehabilitacji społecznej o udzielenie dofinansowań ze środków PFRON (przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny, likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych, sport, kultura, turystyka i rekreacja).	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, Stowarzyszenia	2026-2035	ilość zrealizowanych wniosków	Środki PFRON
2.	Realizacja wniosków w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł I	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu	2026-2035	ilość zrealizowanych wniosków	Środki PFRON

3.	Realizacja wniosków w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł III	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu	2026-2035	ilość zrealizowanych wniosków	Środki PFRON
4.	Uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w warsztatach terapii zajęciowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, Gminy	2026-2035	liczba osób korzystających ze wsparcia	Środki PFRON, Środki Powiatu, Inne
5.	Realizacja programu PWRMR III	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu, Gminy Powiatowy Urząd Pracy	2026-2035	ilość zrealizowanych wniosków/projektów	Środki PFRON, Środki Gmin, Inne
6.	Aktywizacja zawodowa - dofinansowanie wniosków ze środków PFRON z zakresu rehabilitacji zawodowej (Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej, środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej). Realizacja programu PWRMR III – Obszar G	Powiatowy Urząd Pracy	2026-2035	liczba osób korzystających ze wsparcia	Środki PFRON, Środki Powiatu, Inne
7.	Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym - Realizacja wniosków w ramach programu „Aktywny samorząd” Moduł II	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.	2026-2035	ilość zrealizowanych wniosków	Środki PFRON,

8.	Możliwość składania wniosków w Systemie SOW, co umożliwi osobom niepełnosprawnym aplikowanie o dofinansowanie ze środków PFRON bezpośrednio za pomocą systemu informatycznego.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.	2026-2035	liczba osób, które złożyły wnioski za pośrednictwem SOW	Środki PFRON, Środki Powiatu, Inne
9.	Program komputerowy do obsługi osób głuchych Tłumacz Migam – usługa natychmiastowego połączenia wideo z tłumaczem języka migowego z poziomu przeglądarki internetowej	Powiatowy Urząd Pracy	2026-2035	liczba osób korzystających	Środki PFRON, Inne
10.	Zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami	Jednostki Powiatu Zamojskiego	2026-2035	liczba przedsięwzięć	Środki PFRON, Środki Powiatu, Inne
11.	Rozpowszechnianie informacji na temat praw i uprawnień osób z niepełnosprawnością oraz propagowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2026-2035	liczba przedsięwzięć	Środki PFRON, Środki Powiatu, Inne

Planowane efekty:

- zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością,
- poprawa warunków bytowych osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie możliwości swobodnego przemieszczania się osób z niepełnosprawnością w otoczeniu,
- wzmocnienie poczucia więzi ze środowiskiem lokalnym,
- zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych,
- podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnością,

- wzrost aktywności osób z niepełnosprawnością w poszukiwaniu pracy,
- zwiększenie świadomości społeczeństwa odnośnie problemów osób niepełnosprawnych,
- poszerzenie zakresu wiedzy osób niepełnosprawnych na temat dostępnych form pomocy.

4. Finansowanie oraz Monitorowanie Programu

Program finansowany będzie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków budżetu powiatu, środków budżetu gmin oraz ze środków zewnętrznych.

Monitoring prowadzony będzie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu na podstawie własnych danych oraz informacji pozyskanych od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. W oparciu o osiągnięte wskaźniki realizacji zadań przygotowana zostanie roczna informacja z realizacji Programu, będąca częścią corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Zamościu
mgr Monika Bergiel